

Nakło nad Notecią
Fot. S. Tabaczyński

Eleonora Tabaczyńska
(5.08.1931–15.06.2015)

DR ELEONORA TABACZYŃSKA
(5.08.1931–15.06.2015)

Abstrakt: W artykule przedstawiono główne osiągnięcia dr Eleonory Tabaczyńskiej – współuczestniczki badań na czołowych stanowiskach archeologicznych polskich (Biskupin, Kołobrzeg, Nakło, Poznań, Sandomierz, Wrocław, Zawichost) i włoskich (Torcello na Lagunie Weneckiej, Castelseprio w Lombardii, Capaccio Vecchia i Civita di Ogliara na południu Włoch). Prowadziła też studia nad rzemiosłem wczesnośredniowiecznym, głównie nad bursztyniarstwem i szklarstwem. Odkrycie – w wyniku wykopalisk prowadzonych w ramach współpracy polsko-włoskiej – huty szkła z VII-VIII w. na Torcello spowodowało podjęcie przez Nią badań nad szklarstwem weneckim, które zaowocowały wieloma pracami poświęconymi tej tematyce. Jest autorką i współautorką licznych publikacji, które ukazały się drukiem w Polsce i we Włoszech.

Słowa kluczowe: † Dr Eleonora Tabaczyńska, Polska, Włochy, wczesne średniowiecze, huta szkła na Torcello, dorobek naukowy.

Abstract: The article shows main achievements of Dr. Eleonora Tabaczyńska – a co-participant of excavations on many important archaeological sites in Poland (Biskupin, Kołobrzeg, Nakło, Poznań, Sandomierz, Wrocław, Zawichost) and Italy (Torcello on the Venice Lagoon, Castelseprio in Lombardy, Capaccio Vecchia and Civita di Ogliara in the south of Italy). She also carried out studies on early medieval handcraft, mainly amber and glass-making. The discovery – a result of excavations conducted as part of Polish-Italian cooperation – of glassworks from the 7th – 8th centuries on Torcello Island triggered her studies on Venetian glass making, which resulted in her many works dedicated to this issue. She is the author and co-author of numerous publications, published in print in Poland and Italy.

Keywords: † Dr. Eleonora Tabaczyńska, Poland, Italy, early Middle Ages, glasswork on Torcello Island, scientific output.

W dniu 15 czerwca 2015 r. zmarła nagle dr Eleonora Tabaczyńska – współuczestniczka badań na wielu czołowych stanowiskach archeologicznych polskich i włoskich, badaczka wczesnośredniowiecznych rzemiosł, głównie bursztyniarstwa i szklarstwa.

Dr Tabaczyńska (z domu Wiatrolik) urodziła się 5 sierpnia 1931 r. w Koźminie Wielkopolskim (pow. Krotoszyn). W tamtejszym Liceum Ogólnokształcącym zdała egzamin dojrzałości w 1950 r. W latach 1950/1951–1954/1955 odbywała studia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskując w 1955 r. stopień magistra historii kultury materialnej na podstawie pracy *Najdawniejsze dzieje powiatu ostrowskiego* (100)¹ napisanej pod kierunkiem prof. dr. Witolda Hensla.

¹ Liczby w nawiasach oznaczają numery pozycji bibliograficznych w zamieszczonej niżej *Bibliografii prac dr Eleonory Tabaczyńskiej*.

Już w czasie studiów, w 1954 r., była zatrudniona w charakterze pomocniczego pracownika naukowego w placówkach Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk (dalej: IHKM PAN; od 1992 r. Instytut Archeologii i Etnologii, dalej IAE PAN), między innymi w Stacji Archeologicznej w Kruszwicy, a w okresie od 1 lipca 1954 r. do 30 września 1955 r. w Stacji Archeologicznej w Kołobrzegu w związku z prowadzonymi tu, pod kierownictwem mgr. Lecha Leciejewicza, badaniami wykopaliskowymi. W pracach wykopaliskowych w tym ośrodku uczestniczyła do 1957 r. już jako asystent. Bowiem od 1 lipca 1955 r. została zaangażowana do pracy w Zakładzie Archeologii Polski IHKM PAN w Poznaniu, który wkrótce został przemianowany na Zakład Archeologii Wielkopolski i Pomorza. Pracowała tu początkowo na stanowisku asystenta, a od 1 listopada 1959 r. (do września 1965 r.) – starszego asystenta. W związku z wejściem w życie nowego statutu IHKM PAN została przydzielona z dniem 15 listopada 1962 r. do pracy w Zakładzie Archeologii Wczesnośredniowiecznej z siedzibą w Warszawie (od 1 marca 1971 r. w Zakładzie Epoki Metali).

W grudniu 1965 r. uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych na podstawie pracy *Początki szklarstwa weneckiego* (102), której promotorem był prof. dr Witold Hensel. Z dniem 1 października 1965 r. została powołana na stanowisko adiunkta, od 1.10.1968 r. – adiunkta stabilizowanego, na którym pracowała aż do przejścia na emeryturę 1 stycznia 1992 r.

Przez cały czas aktywnie uczestniczyła w badaniach terenowych. Poza wspomnianym Kołobrzegiem, brała udział w pracach wykopaliskowych w Biskupinie, Poznaniu, Wrocławiu, a w latach 1958–1961 w Nakle nad Notecią. W latach 1961–1963 wchodziła w skład ekipy wydelegowanej do badań archeologicznych we Włoszech (na wyspie Torcello na Lagunie Weneckiej oraz w Castelseprio w Lombardii) i, realizowanych później, w latach siedemdziesiątych (Capaccio Vecchia i Civita di Ogliara na południu Włoch), w ramach współpracy polsko-włoskiej. Równolegle prowadziła studia gabinetowe inspirowane wynikami tych prac. I tak udział w badaniach wymienionych ośrodków zaowocował podjęciem przez E. Tabaczyńską studiów nad rzemiosłem wczesnośredniowiecznym. W tej problematyce zaczęła się specjalizować już od połowy lat pięćdziesiątych XX w., publikując szereg prac poświęconych pojedynczym znaleziskom, jak też większe opracowania na temat obróbki metali nieżelaznych, rogu, kości oraz bursztynu w Kołobrzegu (3, 4, 7, 9). Jest też autorką i współautorką sprawozdań z badań w tym ośrodku oraz publikacji książkowej będącej podsumowaniem tych badań (5, 11, 14). Wraz z mężem, Stanisławem Tabaczyńskim, opublikowała również wyniki badań w Nakle (13, 16, 20). Kwestie dotyczące bursztyniarstwa pomorskiego przedstawiła w publikacjach popularnych (2, 6) oraz referowała na kongresie Nauk Pra- i Protohistorycznych w Rzymie w 1962 r. (27).

Udział w polsko-włoskich badaniach nad początkami Wenecji, a zwłaszcza odkrycie huty szkła z VII–VIII w. na wyspie Torcello, spowodowało, iż Eleonora Tabaczyńska zafascynowała się historią szklarstwa weneckiego. Tematyce tej pozostała wierna aż do śmierci. Wśród licznych prac poświęconych różnym aspektom działalności huty na Torcello wyróżniają się: wspomniana wyżej rozprawa doktorska (102),

obszerny rozdział w dziele zbiorowym *Torcello, scavi 1961–62* (57a), studia zamieszczone w wydawnictwach polskich i zagranicznych oraz referaty przedstawiane na międzynarodowych kongresach w Brukseli i Londynie (23, 32, 57, 57a, 57b, 61, 67).

Eleonora Tabaczyńska jest też współautorką lub autorką opracowań wyników badań na wymienionych wyżej stanowiskach archeologicznych we Włoszech, w większości publikowanych w tym kraju (np. 17, 18, 19, 21, 24, 25, 26, 29, 30, 33, 34, 43, 46, 57, 62, 63), a także współautorką, stanowiącej pokłosie m.in. włoskich studiów E. i S. Tabaczyńskich, monografii *Zarys kultury Longobardów* (60).

Do kolejnego wielkiego tematu Jej zainteresowań badawczych – bursztyniarstwa, powróciła na początku lat siedemdziesiątych XX w. z okazji powołania w maju 1972 r. w Rzymie Polsko-Włoskiej Komisji do Badań Szlaków Bursztynowych. Wzięło w niej udział wielu naukowców z Polski i Włoch, a problematykę prac zarysowano bardzo szeroko, począwszy od aspektów historycznych po techniczne i przyrodnicze. Dr Tabaczyńska wchodziła w skład dwuosobowego sekretariatu technicznego Komisji, a także została przewodniczącą jednej z grup roboczych, której przedmiotem studiów były źródła średniowieczne i późniejsze oraz techniki obróbki bursztynu (47, 49, 50, 51). Komisja działała parę lat, a wyniki jej prac były sukcesywnie publikowane, między innymi przez E. Tabaczyńską (zob. niżej *Bibliografia...*).

Lata 1969–1973 to także intensywny udział dr Eleonory Tabaczyńskiej w organizowaniu i prowadzeniu prac wykopaliskowych w Sandomierzu, których kierownikiem z ramienia IHKM PAN był Jej mąż – ówczesny docent dr hab. Stanisław Tabaczyński. W badaniach uczestniczyli specjaliści różnych dyscyplin. Objęte nimi były przede wszystkim Wzgórze Zamkowe i dziedziniec Collegium Gostomianum w Sandomierzu, ale też stanowiska w okolicy tego miasta. Wypracowywano tu i testowano nowe metody badań terenowych. Dla ich uczestników Sandomierz był „sandomierską szkołą badań terenowych” (A. Buko)², „poligonem badań stratygraficznych” (S. Tabaczyński)³. Eleonora Tabaczyńska nadzorowała dokumentację prac tu prowadzonych⁴, była też współautorką (35, 36, 37, 48) i autorką (42) publikowanych sprawozdań z tych badań, a przede wszystkim współautorką dwutomowej monografii *Sandomierz. Badania 1963–1973* (70, 71), a także zorganizowanej w 2012 r. w Sandomierzu wystawy plenerowej obrazującej historię badań stanowisk sandomierskich (95, 96, 97, 98, 99).

Ostatnim wielkim przedsięwzięciem badawczym, w którym – jak zwykle z wielkim zaangażowaniem – uczestniczyła E. Tabaczyńska, były wykopaliska w Zawichoście (1996–1999), gdzie odkryto między innymi pozostałości tzw. tetrakonchosu – kościoła pw. świętego Maurycego. Jest Ona współautorką opracowań znalezisk z tego stanowiska (54, 80) i przygotowywanej obecnie do druku monografii (93, 94).

² A. Buko, „Sandomierska szkoła” badań terenowych, [w:] *Archeologia w teorii i w praktyce*, A. Buko, P. Urbańczyk red., Warszawa 2000, s. 27–38.

³ D. Cyngot, A. Zalewska, *O kluczowych dla archeologii zagadnieniach i terminach. W dialogu ze Stanisławem Tabaczyńskim*, „Archeologia Polski”, 60: 2015, s. 219–220.

⁴ K. Burek, *Wracła do Sandomierza z radością. Śp. Eleonora Tabaczyńska (5 VIII 1931 – 15 V 2015)*, „Zeszyty Sandomierskie”, 21/39: 2015, s. 92; w tekście tym mylnie podano datę śmierci E. Tabaczyńskiej – zmarła bowiem 15 czerwca 2015 r. [M.D.].

Wyniki Jej studiów były prezentowane na wielu zagranicznych konferencjach i kongresach, na których wygłaszała referaty (np. 27, 42, 58, 61; zob. też wyżej), a gdy nie mogła w nich uczestniczyć, Jej prace były publikowane w materiałach z tych spotkań (np. 23, 32).

Pełniła także różne funkcje w redakcjach naukowych wydawnictw Instytutu: była współsekretarzem Redakcji Ogólnej siedmiu tomów materiałów I Międzynarodowego Kongresu Archeologii Słowiańskiej⁵, sekretarzem Redakcji czasopisma „Archaeologia Polona” (1980–1985) oraz redaktorem 10 tomu *Kultura Europy Wczesnośredniowiecznej* pt. *Italia* (60).

Wszystkie te przedsięwzięcia wymagały wielkiego nakładu sił i czasu; badaniami terenowymi były objęte na ogół stanowiska wielkopłaszczyznowe, były w nich zaangażowane duże zespoły pracowników, opracowania wyników, które ukazywały się drukiem stosunkowo szybko po zakończeniu wykopalisk, były najczęściej ujęciami analityczno-syntetycznymi; do ich przygotowania należało podejmować intensywne studia, a następnie prace redakcyjne, które trzeba było zakończyć w krótkim czasie; wspomniane wyżej wydawnictwa obfitowały w liczne, wielojęzyczne teksty. W realizację tych zadań E. Tabaczyńska angażowała się z pełnym oddaniem. Dzięki Jej wiedzy, sumienności, obowiązkowości były one wykonywane w terminie. Mimo iż to najczęściej Ona dźwigała ciężar bardzo żmudnych obowiązków, jak nadzorowanie i prowadzenie dokumentacji, organizowanie zaopatrzenia, organizowanie pracy i pobytu wieloosobowych ekip, składających się z badaczy polskich i zagranicznych, i wreszcie redagowanie opracowań wyników owych badań, nigdy nie okazywała zniechęcenia z powodu nadmiaru obowiązków, które wydawały się przekraczać Jej siły. Cieszyła się z rezultatów tych prac, z entuzjazmem potrafiła bardzo ciekawie o nich opowiadać. Jej pogoda ducha, życzliwość, przyjacielskie zainteresowanie sprawami innych zyskały Jej wielu oddanych, serdecznych przyjaciół we wszystkich tych miejscach, gdzie Państwo Tabaczyńscy prowadzili badania, a ze szczególnym wzruszeniem E. Tabaczyńska wspominała swoje pobyty służbowe i przyjaciół we Włoszech i w Sandomierzu (91).

Dodać też trzeba, że służyła wielką pomocą Mężowi, profesorowi Stanisławowi Tabaczyńskiemu, w Jego licznych studiach i rozległej działalności naukowej, wykonując różnego rodzaju prace pomocnicze.

Była obdarzona wieloma talentami: miała duże zdolności muzyczne (dobrze grała na pianinie), językowe (władza swobodnie kilkoma językami – angielskim, francuskim, niemieckim, włoskim, znała dobrze łacinę), plastyczne (Jej rysunki terenowe były technicznie doskonałe); miała szerokie zainteresowania, chętnie włączała się w różnego rodzaju działalność, np. organizacji zawodowych i społecznych. Między innymi uczestniczyła w konferencjach i sympozjach organizowanych przez prof. Jerzego Olczaka w ramach kierowanej przez niego Pracowni Dziejów Szklą Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, żywo interesowała się i włączała w prace Polskiego Komitetu Narodowego Association Internationale pour l’Histoire

⁵ I Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej, Warszawa 14–18 IX 1965, I–VII, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968–1972.

du Verre (afiliowanego obecnie przy IAE PAN w Warszawie), czynnie uczestnicząc w posiedzeniach Komitetu, często zabierając głos w dyskusjach nad wygłaszanymi tam referatami; Jej wypowiedzi wносиły ważne wątki poznawcze do tych dyskusji. Na zebraniu w dniu 20 listopada 2014 r. wygłosiła komunikat pt. *Kamienne tygły z wczesnośredniowiecznej huty szkła na wyspie Torcello*, połączony z prezentacją znalezisk z huty. Na ostatnie posiedzenie, które odbyło się w dniu 22 maja 2015 r., przygotowała *Głos w dyskusji*, którego nie mogła już sama wygłosić, ale został on odczytany; jest zamieszczony w tym tomie „Archeologii Polski” (92). Poruszyła w nim między innymi kwestię roli zakonu benedyktynów w rozwoju rzemiosła szklarskiego w Europie. Problematyką tą zajmowała się w ostatnich latach, niestety nie zdążyła opublikować wyników swych studiów w tej dziedzinie (112).

Ze względu na wspomniane wyżej cechy charakteru i profesjonalizm, była przez zwierzchników chętnie angażowana do zadań wymagających nie tylko dużej wiedzy, ale też sumienności, umiejętności pracy w dużych zespołach ludzkich i ogromnego nakładu pracy. Wiele z tych zadań – a były to wyjątkowo duże przedsięwzięcia – było realizowanych równolegle, w tym samym czasie. Z obowiązków tych wywiązywała się znakomicie.

Pomimo bardzo pochlebnych opinii kierownika placówek, w których była zatrudniona E. Tabaczyńska⁶, o Jej predyspozycji do pracy naukowej i twórczości pisarskiej, ten wielki dorobek Jej życia, obejmujący tak liczne i różnorodne pola działalności, nie doczekał się wielu oficjalnych dowodów uznania. Otrzymała dwa odznaczenia IHKM PAN – medal „Millennium Poloniae” (1966) i medal z okazji XX-lecia Instytutu (1978).

Zostanie natomiast we wdzięcznej pamięci wielu współpracowników i przyjaciół, którzy wspominają Jej skromność, uczynność, życzliwość i wyjątkową osobowość⁷, a Jej osiągnięcia w badaniach nad wczesnośredniowiecznym szklarstwem weneckim stanowią trwałą wkład w poznanie dziejów tej gałęzi wytwórczości⁸.

Maria Dekówna

DR. ELEONORA TABACZYŃSKA
(5.08.1931–15.06.2015)

On June 15th, 2015 suddenly died Dr. Eleonora Tabaczyńska – a participant of many leading archaeological excavations in Poland and Italy, researcher of early medieval handcraft, mainly amber processing and glass-making.

Dr. Tabaczyńska (née: Wiatrolik) was born on 5th of August 1931 in Koźmin Wielkopolski (Krotoszyn district). She passed her school-leaving examination in the local secondary school, in 1950.

⁶ Zob. niżej D. Cyngot, A. Zalewska, „...Kiedy myślimy o kimś zostając bez niego”. *Doktor archeologii, „Maestra” Eleonora Tabaczyńska in memoriam*, przyp. 25.

⁷ D. Cyngot, A. Zalewska, *op cit.*

⁸ Fakty podane w niniejszym artykule zostały zaczerpnięte z dokumentów zgromadzonych w teczce osobowej Eleonory Tabaczyńskiej, przechowywanej w Archiwum i Pracowni Digitalizacji Danych IAE PAN w Warszawie, oraz z materiałów archiwalnych Polskiego Komitetu Narodowego Association Internationale pour l’Histoire du Verre znajdujących się w IAE PAN w Warszawie.

During the years 1950/1951–1954/1955 she studied at the Department of Philosophy and History of the Poznań University, achieving in 1955 the academic degree of a master of history of material culture for her work titled *The oldest history of Ostrów district (Najdawniejsze dzieje powiatu ostrowskiego)* (100)¹ written under the scientific guidance of prof. Witold Hensel.

Already during her student years, in 1954, she became employed several times as an auxiliary research worker at the scientific bases of the Institute for the History of Material Culture of the Polish Academy of Sciences (further: IHMC PAS; since 1992: Institute of Archaeology and Ethnology, further: IAE PAS), among others: at the Archaeological Station in Kruszwica and during the time from 1st of July 1954 to 30th of September 1955 at the Archaeological Station in Kołobrzeg – due to the archaeological excavations led under the supervision of Lech Leciejewicz, MA. She took part in the archaeological excavations carried out in this center until 1957, being already an assistant. For on 1st of July 1955 she became employed at the Department of Polish Archaeology of the IHMC PAS in Poznań, which soon became re-named into Department of Archaeology of Great Poland and Pomerania. She worked there initially as an assistant and from the 1st November 1959 (until September 1965) – as a senior assistant. Due to the entry into force of the new statute of IHMC PAS she was assigned (on 15th of November 1962) to works in the Department of Early Medieval Archaeology, which had its seat in Warsaw (from 1st of March 1971 with Department of the Age of Metals).

In December 1965 she received the title of the doctor of humanities for her work titled *The Beginnings of Venetian glass making (Początki szklarstwa weneckiego)* (102), written under the supervision of prof. Witold Hensel. On October 1st, 1965 she was appointed a lecturer and on October 1st, 1968 – stabilized lecturer, in which position she worked until her retirement on January 1st, 1992.

During the entire time she actively participated in the field works. Along with the hereinabove mentioned excavations in Kołobrzeg, she took part in excavations at Biskupin, Poznań, Wrocław and in the years 1958–1961 at Nakło on the Noteć river. In the years 1961–1963 she was a member of a team delegated to the archaeological excavations in Italy (Torcello Island on the Venice Lagoon and Castelseprio in Lombardy) and to those realized some years later, in the seventies of the 20th c. (Capaccio Vecchia and Civita di Ogliara in the south of Italy), as part of Polish-Italian cooperation. At the same time she carried out office studies inspired by the results of those field works. The participation in research of the above mentioned centres resulted in the studies of E. Tabaczyńska on early medieval handcraft. She began to specialize in those issues as early as the mid-fifties of the 20th c. and published several papers dedicated to singular finds, but also larger works on non-ferrous metal working, horn and bone processing, as well as amber processing in Kołobrzeg (3, 4, 7, 9). She is also an author and co-author of reports on research of this centre and of a book summarizing those research (5, 11, 14). Together with her husband, Stanisław Tabaczyński, she also published the results of research at Nakło (13, 16, 20). The issues relating to Pomeranian amber handcraft she presented in popular publications (2, 6) and reported at a Congress of the Pre- and Protohistorical Sciences in Rome in 1962 (27).

Participation in the Polish-Italian research concerning the beginnings of Venice and particularly the discovery of a glasswork from the 7th – 8th centuries on the Island of Torcello triggered Eleonora Tabaczyńska's fascination in the history of Venetian glass-making. She remained faithful to this subject until her death. Among her numerous works dedicated to various aspects of the Torcello glasswork's activity particularly outstanding are the following: hereinabove mentioned doctoral paper (102), a comprehensive chapter in a joint publication *Torcello, scavi 1961–62* (57a), studies edited in Polish and foreign publications and papers presented during international congresses in Brussels and London (23, 32, 57, 57a, 57b, 61, 67).

Eleonora Tabaczyńska is also either a co-author or an author of the elaborations of research results from excavations at archaeological sites in Italy, in the majority published in this country as well (e.g. 17, 18, 19, 21, 24, 25, 26, 29, 30, 33, 34, 43, 46, 57, 62, 63), as well as a co-author of the monograph *Outlines of Lombard culture (Zarys kultury Longobardów)*, an aftermath of i.a. Italian studies of E. and S. Tabaczyński (60).

¹ Numbers in brackets reflect the bibliographic position in the thereafter presented *Bibliography of works of Dr. Eleonora Tabaczyńska*.

To the next great topic of her scientific interests – amber handcraft – she returned at the beginning of the seventies of the 20th c., on the occasion of establishing in May 1972, in Rome, a Polish-Italian Commission for Studies on Amber Routes. Many scientists from Poland and Italy became its members and the issues were very widely sketched: they started with historical aspects and ended with technical or biological ones. Dr Tabaczyńska was one of the two members of the technical Secretariat of the Commission. She became also the chairwoman of one of the working groups, which studied the medieval and older sources and techniques of amber processing (47, 49, 50, 51). The Commission was active for several years and the results of its works were published successively, among others by E. Tabaczyńska herself (see below *Bibliografia...*).

The years 1969–1973 mark also an intensive participation of Dr. Eleonora Tabaczyńska in the process of organizing and carrying out excavation works at Sandomierz, the leader of which, on behalf of the IHMC PAS, was her husband Stanisław Tabaczyński – at that time an Associate Professor. Specialists in many disciplines participated in this research. The excavations included, above all, the Castle Hill and the courtyard of Collegium Gostomianum at Sandomierz, but also the sites in the neighborhood of this city. New methods of field works were elaborated and tested there. For their participants Sandomierz became a “Sandomierz school of field works” (A. Buko),² “a training ground of stratigraphic research” (S. Tabaczyński).³ Eleonora Tabaczyńska supervised the documentation of works carried out there,⁴ she was also the co-author (35, 36, 37, 48) and author (42) of published reports and above all the co-author of a two-volume monograph *Sandomierz. Excavations 1963–1973* (*Sandomierz. Badania 1963–1973*) (70, 71), as well as of the open air exhibition organized in 2012, in Sandomierz, which presented the history of excavations on Sandomierz sites (95, 96, 97, 98, 99).

The last big scientific undertaking in which E. Tabaczyńska took part – with enormous engagement as always – were the excavations at Zawichost (1996–1999), where discovered, among others, were the remains of the so called *tetrakonchos* – the St. Maurice Church. She is the co-author of publications on scientific examination of finds from this site (54, 80) and of one presently prepared for publication monograph (93, 94).

The results of her studies were presented on many conferences and congresses abroad, where she delivered lectures (e. g. 27, 42, 58, 61; also see above); when she was unable of personal participation, her works were published in the proceedings of such meetings (e.g. 23, 32).

She performed several functions in scientific editorial boards preparing publications at the Institute: she was the co-secretary of the General Editorial Staff of the seven volumes of the Proceedings of the 1st International Congress of Slavic Archaeology,⁵ Secretary of the Editorial Board of the journal „*Archaeologia Polona*” (1980–1985) and the editor of the 10th volume of the *Culture of Early Medieval Europe* series, titled *Italy* (*Kultura Europy Wczesnośredniowiecznej pt. Italia*) (60).

All these undertakings demanded great effort and were time-consuming; field works encompassed (in general) large area sites, they engaged big teams; the results of examinations, which were published relatively quickly after finishing the excavations, presented mostly an analytic-synthetic approach; their preparation required intensive studies and later editorial works, which usually had to be accomplished within a short time. The publications mentioned above included many texts in diverse foreign languages. To accomplish these assignments E. Tabaczyńska engaged herself in a truly whole-hearted way. Thanks to her knowledge, her conscientiousness, these duties were performed on time. And this notwithstanding the fact that it was her, who, as a rule, carried the burden of the most arduous duties, like supervising and collecting the documentation, organizing the provisions,

² A. Buko, „*Sandomierska szkoła*” *badań terenowych*, [in:] *Archeologia w teorii i w praktyce*, A. Buko, P. Urbańczyk ed., Warszawa 2000, pp. 27–38.

³ D. Cyngot, A. Zalewska, *O kluczowych dla archeologii zagadnieniach i terminach. W dialogu ze Stanisławem Tabaczyńskim*, „*Archeologia Polski*”, 60: 2015, pp. 219–220.

⁴ K. Burek, *Wracała do Sandomierza z radością. Śp. Eleonora Tabaczyńska (5 VIII 1931 – 15 V 2015)*, „*Zeszyty Sandomierskie*”, 21/39: 2015, p. 92; the is given incorrectly date of death of E. Tabaczyńska – she died on 15th of June 2015 [M.D.].

⁵ *I Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej, Warszawa 14–18 IX 1965, I–VII, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968–1972.*

organizing the work and the stay of large teams consisting of Poles and foreigners and finally the editorial work on the research results. She never showed discouragement due to the excess of duties, which seemed to be beyond her physical capacity. Work results made her happy and she could speak about them very interestingly and with enthusiasm. Her serenity, kindness, her friendly interest in the problems of other people brought her many devoted, cordial friends in all those places, where Mr. and Mrs. Tabaczyński carried out their research. But with particular emotion E. Tabaczyńska remembered her scientific sojourns and her friends in Italy and in Sandomierz (91).

It should be added here that she was great help to her husband, professor Stanisław Tabaczyński, in his many studies and his wide scientific activity, while she carried out all kinds of auxiliary works for him.

She was endowed with many talents: she had musical skills (she played piano very well), linguistic abilities (she was fluent in several languages – English, French, German, Italian, she knew Latin well), artistic talents (her field drawings were technically a perfection); she had wide interests and she eagerly participated in all kinds of activities e.g. professional and social bodies. Among others, she participated in conferences and symposiums organized by prof. Jerzy Olczak within the activities of the Workshop for the History of Glass at the Nicolaus Copernicus University at Toruń, a unit which he led (Pracownia Dziejów Szkła Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu). She showed vivid interest and participated in the works of the Polish National Committee (Polski Komitet Narodowy) of the Association Internationale pour l'Histoire du Verre (affiliated presently at IAE PAS in Warsaw), took active part in the sittings of the Committee, often took part in discussions on papers presented there; her statements contributed important epistemological strands to these discussions. During the meeting on the 20th of November 2014 she delivered a communiqué titled *Stone crucibles from the early medieval glasswork on Torcello Island (Kamienne tygle z wczesnośredniowiecznej huty szkła na wyspie Torcello)*, complemented by a presentation of the finds from the glasswork. For the last sitting, which took place on May 22nd, 2015 she prepared a text titled *A voice in the discussion (Głos w dyskusji)*, which she could no longer deliver herself, but which was read out; it is published in this volume of „Archeologia Polski” (92). She addressed in it, among other things, the role of the Benedictine Order in the development of glass handcraft in Europe. She was doing research on this issue in the last years, unfortunately she did not manage to publish the results of her studies on this matter (112).

Due to the character features mentioned hereinabove and to her professionalism she was eagerly assigned by her principals to tasks demanding not only great knowledge, but also diligence, ability to work with teams of many people and stupendous amount of labor. Many of those tasks – and these were exceptionally big projects – were carried out at the same time, parallel. She always fulfilled her duties exceptionally well.

Notwithstanding the very good opinions of the head of institutions, where E. Tabaczyńska⁶ was employed, on her predispositions to scientific work and literary output, and despite of all achievements of her lifetime performed on a great variety of activity fields, she did not live to see many official proofs of recognition. She was awarded two medals of IHMC PAS – a medal “Millennium Poloniae” (1966) and another one, on the occasion of the 20th anniversary of the Institute (1978).

But she will remain in the thankful memory of many co-workers and friends, who look back to her modesty, helpfulness, kindness and her unique personality.⁷ Her achievements in research on early medieval Venetian glass-making remain a lasting contribution into the studies on the history of this manufacturing branch.⁸

Maria Dekówna

Translated by Beata Kita

⁶ See in this volume of „Archeologia Polski” D. Cyngot, A. Zalewska, „...Kiedy myślimy o kimś zostając bez niego”. Doktor archeologii, „Maestra” Eleonora Tabaczyńska in memoriam, footnote 25.

⁷ D. Cyngot, A. Zalewska, *op cit.*

⁸ Facts given in this article are taken from documents collected in the personal portfolio of Eleonora Tabaczyńska, stored at the Department of Archives and the Data Digitization of IAE PAS in Warsaw, and from the archival materials of the Polish National Committee of Association Internationale pour l'Histoire du Verre found at IAE PAS in Warsaw.